

Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ
ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ԽՈՍՔԸ
«ՀԱՅԱՍՏԱՆ - ՍՓՅՈՒՌ» ԵՐԿՐՈՐԴ
ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎԻ ԲԱՅՄԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿ
 (27 մայիսի 2002 թ.)

Մեծարգո Նախագահ Հայաստանի Հանրապետության,
 Սիրելի Վեհափառ եղբայր,
 Սիրելի հայորդիներ.

Հուսառապ խնդրությունը Մեր հոգում՝ Հայրապետական սիրով ողջունում ենք համահայկական խորհրդատողովի պարվարածան մասնակիցներիդ: Հայոց հոգևոր կենտրոնից բերում ենք Ձեզ Միածնակառույց Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի օրհնությունը:

Ազգահավաք է այսօր Մայր Հայրենիքում: Հայաստանի Հանրապետության հրավերով ազգս ներկայացնող հայորդիներս՝ Սփյուռքից և Հայաստանից, աշխարհական և հոգևորական դասերով, գիտության, փնտրության, կրթության ու մշակույթի փարբեր բնագավառների ներկայացուցիչներով, հավաքվել ենք քննության առնելու համազգային նշանակության խնդիրներ:

Փառք Տիրոջը, որ պարզվում է մեզ շնորհը հայրենի խաղաղ երկնքի ներքո գումարվելու հայրենյաց սիրո միասնությամբ: Այս հավաքը, արդարև, ուզում ենք կոչել «աշխարհատողով»՝ այն բառով, որով վաղնջական օրերում կոչվում էր հայոց խորհրդակցական հավաքը: Հայոց աշխարհատողովը Նըպար լեռան լանջին, Արտաշատում, Վաղարշապատում թե մեկ այլ մայր քաղաքում, միշտ գումարվել է հայրենական կյանքի ամենամեծ անհրաժեշտությունների, վճռական որոշումների, շրջադարձային ժամանակների թելադրանքով: «Եղեւ աշխարհս.... միական, միաբան ինքնութեամբ», «իբրև զմի փուն երեւեցուցեալ միախոհ, միահաւար ճշմարտութեամբ», - ասում է Ազաթանգեղոսը պարմական այն մեծ ու հեղափոխիչ ժամանակի մասին, որի օրհնյալ պարուղները, իբրև հայոց մշակույթ, հայ հոգու և ոգու հաղթանակ, զարդարում ու փառավորում են մեր ժողովրդի անցած ուղին և կապում մեզ հավերժի հետ: Այսօր, այո, հայ կյանքի վճռորոշ ժամանակներից մեկն է, երբ մենք պարասխան պիտի փանք ազգային մեր կյանքը հուզող, հրապրապ լուծումների կարող շարքի, որ պահանջում են մեր միացյալ կամքն ու ջանքերը: Եվ ի՞նչը պիտի խանգարի մեզ ունենալու այդ կամքը և դրսևորելու այն:

Ազգաբաներ Հայկով «միաբոհմ և միալեզու», հավաքի մեր հայր Սուրբ Լուսավորչով մեկ ու միահավաք ազգս որդեգրել է նաև իր առաքելության

մեկությունը, որով դիմակայել է պարամության չարաղեր բոլոր շրջադարձերին: Այսպեղ հավաքվածներս դասագրքերով չէ միայն, որ գիտենք Հայաստանում ազգային պետականության կորստից հետո ավարառու ցեղերից հալածված մեր նախնաց, հայրենի հողից բռնությամբ քշված բազմահազար գաղթականության ճանապարհների և հայկական գաղթօջախների մասին:

Մենք այդ ամենը գիտենք իբրև մեր ընդանիքների կենսագրություն, գիտենք իբրև բովանդակություն հայ գրականության ու արվեստի՝ լեցուն ավերի ու հալածանքի ողբերով, պանդխտության ու հայրենյաց կարոտի՝ «Կռունկ, ուստի՝ կուգաս, մեր Հայրենիքեն խապրիկ մը չունի՛ս» երգերով, որ մեր մայրերը երգել ու այսօր էլ երգում են իրենց զավակների օրոցքի մոտ: Մենք հիշում ենք, որ մշեցի ենք, սասնեցի ու սեբաստացի, երզնկացի, կարինցի ու վանեցի: Մեր հիշողությունը հարյուրամյակներով հալածված, աստիճանական դարձած և կամ սեփական փան մեջ յաթաղանով սրարված մեր պապերի ու հայրերի արյուն-արցունքով, հառաչանքով ու քրտինքով է գրված: Մեր պարամությունը մեր սրտերում քանդակված-դաջված է նաև ազգագրական պայթարի ձգտումներով, սխարանքներով, հայրենի ու անհայր հազարավոր քաջերի, նահապակ հերոսների անուններով: Այն գրված է քանդված փունը վերակառուցելու, հայրենի ծուխը ծխալու, հայրենի մշակույթ ծաղկեցնելու հայրենասիրությամբ, որի առանցքում հայ հոգուց անջընջելի Արարաբան է՝ ժայռացած մեր ինքնությունը, խորհրդանիշը մեր Հայրենիքի ու արդար դարի, և Սուրբ Էջմիածինը՝ խորին խորհուրդը մեր լինելության:

Այս փեսիքով, այս հավատով ու գիտակցությամբ հայկական գաղթօջախներում և «ողբի ու որբի», բայց նաև «հույսի ու լույսի երկիր» մեր Հայրենիքում մեր նախնիք շարունակեցին եկեղեցիներ կառուցել, դպրոց և մշակութային հասարակություններ բացել, գրքեր փայագրել, գիտություն ու արվեստ արգանել: Նեոավոր Նոդկաստանից մինչ Եվրոպա ու Ամերիկա շնչեց ու ապրեց հայ կյանքը, ծաղկեց հայ մարդու սրտեղծագործ փաղանդը: Հայ լինելը միայն օգնեց մեր ժողովրդի զավակներին հարգված ու վստահելի անդամները դառնալու իրենց ընդունած երկրների, ազնվորեն ծառայելու իրենց նոր Հայրենիքների փրկեսությանն ու հասարակական կյանքին, իսկ հարկ եղած ժամանակ՝ հավատարմորեն պաշտպանելու նրանց ազատությունը:

Հայ ենք մենք որպեղ էլ ապրենք, և այն ամենը, ինչ ունենք՝ փաղանդ, կառողություններ ու շնորհք, բարոյական կերտվածք, ժառանգել ենք մայր մեր ժողովրդից: Այն ամենի համար, որով մեզ պիտի ճանաչեն իբրև «ազգ փառապանծ», պարտական ենք մեր հայրերի հավատարմությանը հայրենի հողին ու մայրենի լեզվին և հայոց կեցուցիչ Սուրբ Եկեղեցուն: «Աստուած միշտ ու միաբան զամենայն գիտէ», -ասում է Դավիթ Անհաղթ փիլիսոփան: Աստված մեզ որպես հայ միաբանություն գիտի, Հայ Առաքելական Եկեղեցի, ում խնամել է ու շնորհագարդել և այսօր նոր դարի շեմին, հայոց անկախ պետականությամբ նոր կյանքով ու զարթոնքով ապրելու միջոցը պարգևել:

Այսօր Հայրենիքից սփռվող «խապրիկը» ազապությունն է, Հայաստանի անկախ Հանրապետության և ազապ Արցախի րասնամյա գոյության իրողությունը: Հայոց պեբականության վեբահասարարման մեբ րորախությունը, սակայն, սրվեբվում է եբկրում շարունակվող գործագրկությանբ, Հայրենիքից հարկադրյալ ու ինքնակամ արբագադթով: Մի կողմից ճնշող կարիքը, մյուս կողմից այլազան չարաշահումները մրահոգիչ են իբենց եբևից բեբող անվսարահությանբ ու միմյանցից օբարացմամբ, և ակամայից թվում է, թե մեգ համար թանկ չէ մեբ պեբականությունը՝ հանուն որի վճարել ենք մեբ զավակների արյամբ ու դիմացել այդքան զոոողությունների: Ամենամեծ վրանգը, որ կարող է սպառնալ ազգին և հասարակությանը, բարոյական ուժեբի կորուստն է: Արդիականության հոգեզուրկ ընթացքների ու մեբ դժվարությունների առջև՝ Հայաստանում թե Սփյուռքում մենք առիթն ունենք անհանգստանալու հոգևոր-բարոյական արժեքների խաթարումից, քրիստոնեական-ազգային ոգու, գաղափարի ու րեսականի մթագումից, եբբ ճանապարհը դառնում է դեպի փակուղի առաջնորդող անձնակենտրոն պրոյբ:

Համաժողովի մասնակիցներիս պարբքն է այսօր Հայրենիքից դեպի աշխարհի բոլոր կողմերը հնչեցնել ի մի գալու, միաբանվելու հրավեբը և խորհել, թե ինչպես միավորենք մեբ ուժերը հանուն Հայրենիքի ապահովության, կայունության ու առաջընթացի, Արցախյան խնդրի կարզավորման ու Հայ դարի ճանաչման, ինչպես համագործակցենք, ինչպես գործնականում իրական դարձնենք այն ծրագրերն ու մրածումները, որ ունենք, որպեսզի Եբկիր Հայրենին, րնրեսությանբ, գիտությանբ ու մշակույթով գորեղ, առողջ ու կենսունակ հասարական կյանքով, քաջարի բանակով պաշտպանված, միշտ լինի փարոսը հայության և շեն ու գրկաբաց րունը հայրական, որպեսզի հայոց Սփյուռքում չլռի եբբեք Մաշտոցի հզոր ու հավաքաբույր լեզուն, որպեսզի ամենուր հայրենյաց ավանդները դառնան մեբ զավակների օրինյալ ու եբջանիկ կյանքի ակունքը:

Փառք Բարձրյալին, Սփյուռքը նոր օրինություն դարձավ հայ կյանքին՝ հակառակ որ իբբն անեծք աշխարհացրիվ սփռեցին մեբ ժողովրդին: Մեբ ապագան Հայրենիքի և Սփյուռքի նեբշաղախ ընթացքն է: Մենք մեկ առաքելություն ունենք ու մեկ ճանապարհ: Միասին պիտի րքնենք, որ արագափոփոխ մեբ ժամանակներում Հայրենիքն ու Սփյուռքը, հզոր, ազդեցիկ ու կենսունակ, նեցուկ լինեն միմյանց: Արդարև, ի՞նչն է պակասում մեգ. պարմության օրինակը, թե՞ դասը, եբկիր շենացնելու ու մշակույթ գարգացնելու փո՛րձը, հոգու կորո՛վը, թե՞ մրքի թռիչքը:

Իբբն Ամենայն Հայոց Հայրապեբ, ուզում ենք անդրադառնալ, որ մեբ նոր կյանքի լայնահուն այս ճանապարհին Մենք րեսնում ենք Հայ Եկեղեցու որոշակի դեբակաբարությունը՝ անկախ եկեղեցական կյանքում իբ ունեցած բոլոր դժվարություններից: Պեբականության բացակայության ձիգ դարե-

րում Հայ Առաքելական Եկեղեցու ծայնն է միավորել մեր ժողովրդին: Հայ Եկեղեցին է համագգային այն կառույցը, որ իրականացնում է աշխարհասփյուռ հայոց կյանքի շաղկապման մեծ առաքելությունը: Այսօր ազգ ու Հայոց Եկեղեցի մեկությունը պիտի գորանա Հայոց պետություն միությանը:

Օրը եկել է, բարին՝ հեպը: Աշխարհաժողով է հայոց: Ազգահավաք է Ծիծեռնակաբերդի բարձունքում, ուր հառնում է Եղեռնի մեր նահապակաների հիշարակը ոգեկոչող կոթողը, որը ամփոփում է նաև հայոց նահանգների և Հայաստան-Սփյուռք միասնության խորհուրդը: Այսօր պիտի լինենք իբրև մի քուն, միական ու միախոհ, միմյանց մրցակից միայն հայրենասիրության դաշտում: Հայրենասիրությունը պարտք չէ, այլ՝ մարդու բնական հարկություն, մարդկային էություն, մարդկային երջանկություն: Հայրենասիրությունը շնորհ է, քանզի կարող է լինել, երբ մեր հոգում կա Աստված, Հայրենիք ու Հայրենյաց սրբություններ: Փառք Բարձրյալին, այդ մեծ ժառանգության քերն ենք մենք: Արդ, Աստծո առաջ, մեր անցյալի ու գալիքի առաջ արդար լինենք մեր ներկայով:

Օրը եկել է, բարին՝ հեպը: Թող ազգս հայոց՝ ի սփյուռս աշխարհի մեկ ու միասնական հայրենի պետության և Հայաստանյայց Առաքելական Սուրբ Եկեղեցու շուրջ, հավաքա իր նոր կյանքի փառքը բացող արշալույսին:

«Տէր, կնցո Դու գիայս եւ աշա զնսս պայծառս. աւնէ»: